

Beretninger til det Kongl. Landhuusholdningselskab fra dets Landvæsenlæringer.

(Uddragne af deres Dag- eller Ugebøger.)

Det vil formodentlig være de fleste af Tidsskriftets Læsere bekendt, at Landhuush. Selskabet foranstalter endeel Bønderkarle praktisk oplærte til at vorde flinke Avlskarle og dygtige Bønder, ved at drage Omsorg for deres Anbringelse hos dueelige Landmænd i forskellige Egne, hos hvilke Mænd de tiene uden Løn, men faae Huushj og Kost. Denne nu i over 20 Aar bestaaende Foranstaltning vinder mere og mere almindelig Paaskjønnelse, og ansees af Mange som en af de fortrinligste Maader, hvorpaa man under de nuværende Forhold kan virke til et forbedret Landbrugs Udbredelse i Bondestanden. Desto heldigere er det derfor, at Foranstaltningen for et Par Aar siden modtog en betydelig Udvidelse, i det Hans Majestæt Kongen ved Resolution af 15de Mai 1841 allernaadigst tillod, at det Antal Reserver, som Selskabet hvert 3die Aar antager iblandt disse Landvæsenlæringer og som er tilfagt Fritagelse for Krigstjeneste ved den staaende Hær, maatte forøges fra 22 til 50, saa at der nu stadigen tiene halvtredshindstyve Bønderkarle under Selskabet i den nævnte Hensigt, foruden nogle Læringer, som ikke henhøre til den værnepligtige Stand; thi af saadanne melde sig ogsaa adskillige, især i de sildigere Aar.

For endmere at anspore Lærlingernes Flid og Tænsfomhed, har Selskabet paalagt dem i Løbet af deres treaarige Læretid at optegne efterhaanden, naar Leilighed dertil bedst gives, hvad de i de sidstforløbne Dage eller den forbigangne Uge deels selv have foretaget, baade i den sædvanlige Arbejdstid og i deres Fritimer, især om Vinterastener, deels seet og erfaret. Denne Forholdsregel blev foreskrevet i Forventning af, at de Mænd, som interessere sig for Sagen og ved hvis Bistand den bestaaer og nyder Fremgang, ogsaa velvilligen række Haanden til, at Hensigten med nysnævnte Forskrift kan opnaaes, saasom ved strængt at overholde dens Efterlevelse og ved nu og da at eftersee Optegnelserne, især for at overbevise sig om, at Lærlingerne have rigtigt opfattet og tilegnet sig hvad de bør kiende og vide. Da det derhos vilde bidrage til at vedligeholde Lærlingernes Agtpaagivenhed og Stræben, naar de, saavel ved deres aarlige Omflytning, som ved deres Afgang, erholdt fra deres Huusbonde et fuldstændigt Bidnesbyrd om deres Forhold i det Hele, ere disse Mænd fra Selskabet anmodede om, ved Dag- eller Ugebøgernes Indsendelse til Selskabet, hvilken pleier at skee eengang aarligen, — foruden at attestere, at den paagiældende Lærling selv har forfattet og skrevet samme, — tillige uforbeholdent at erklære dem a) om hans moralske Opførsel, Lærvillighed og Nemme, hans Flid og Arbejdsfomhed; b) hvorvidt han stadigen har anvendt især Vinterastenerne deels til Læsning (i hvilken Hensigt Lærlingerne skienkes nogle passende Bøger fra

Selskabet), deels til nyttige Haandarbeider og derved foregaaet Gaardens øvrige Tjenestefolk med et godt Exempel; c) hvad Fremgang han har gjort i Kundskaben om Landoekonomiens almindelige Grundsætninger, hvorved det af Selskabet udgivne lidet Skrift „Kortfattet Underviisning i Agerdyrkning” funde lægges til Grund; hvormed af denne Bog han har giennemgaaet, om han har viist at have fattet den; d) i hvilke praktiske Arbeider han har øvet sig, og hvad Færdighed han har erhvervet i Pløining, i Spaadens Brug, i Saaning, Dvægets Røgt, o. s. v.; om han har gjort sig bekiendt med Brugen af de nyere Agerdyrkningsredskaber, og da hvilke, om han har erhvervet sig nogen Kyndighed i hvad der hører til Havevæsen og Træplantning, Færdighed i forskiellige Træarbeider, Kurvestetning og i at lægge Kæb, m. m.

At Lærlingerne underkastedes en Afgangsprøve, have Mange anseet ønskeligt, men det er paa den anden Side ogsaa blevet erkjendt, at Lærlingernes Dyphold i Landets forskiellige Egne og Provindsfer gjør det vanskeligt at faae organiseret en formelig Dimissions-Examen, der for dem alle blev lige billig og retfærdig. I en Circulairskrivelse fra Selskabet til samtlige vedkommende Huusbønder, blev imidlertid yttret: „at forsaavidt disse Mænd, der lede Lærlingernes Dannelse, forelobigen og indtil der muligt senere skulde tilbyde sig nogen anden Udvei, som skjønnes at kunne foretrækkes, — maatte finde sig opfordrede til, af Om-
sorg for Indretningens Tary, nu og da at underkaste

Lærlingerne, og isærdeleshed dem, hvis Tour det er at fratræde, en yderligere Kundsabsprøve, end den, som hine Dag- eller Ugebøger, ordentligen førte, allerede kunne afgive, — da vilde en saadan Forholdsregel ikke kunne andet end være Selskabet kjærkommen." Det kan herved bemærkes, at hvor gunstig Leilighed dertil er forhaanden, saasom ved den landoekonomiske Læreanstalt, under Kammerraad Krarups Bestyrelse, paa den ham tilhørende Eiendom Haraldslund ved Aarhus, maae de Landvæsenlærlinger, som sammesteds ere anbragte i Tieneste, indstille sig til den theoretiske og praktiske Prøve, som afholdes ved Institutet hvert Foraar.

Hvad nu angaaer de omhandlede Dag- eller Ugebøger, da ere de naturligviis overhovedet affattede efter Enhvers individuelle Evne og Indsigt, og ere saaledes, hvad der jo maatte ventes, høist forskiellige baade i Indhold, Form og Fuldstændighed. I Almindelighed indskrænke Lærlingerne sig til at nedskrive, hvad de i den nys forløbne Dag eller Uge have foretaget sig, f. Ex. ploiet, saact, harvet, tromlet, tærstet, flovet Brænde, o. s. v.; men i ikke faa af disse Journaler forekomme dog ogsaa en og anden Bemærkning eller Reflection, som vidner om, at Lærlingen har med Opmærksomhed fulgt Gangen i de forskiellige Arbejder, søgt at giøre sig det klart, hvorfor et Foretagende er udført paa den af ham bestrevne Maade, samt at sætte sig ret ind i det paagieldende Afslagsbrugs hele Oekonomie. Men om end Erfaringen saaledes har stadfæstet

Nytten af deslige Dag- eller Ugebøger, deels forsaavidt de vise sig at være et ret passende Middel til at skærpe Lærlingernes Eftertanke og Dmdomme, og vænne dem til, skriftligt at fremsætte deres Tanker, deels i det de bidrage til at oplyse Selskabet om, hvorvidt Lærlingerne holdes til Flid og Orden og gives Veilighed til at indøve sig i de mange forskellige Arbejder i Mark og Huus, samt til at anvende deres Fritimer paa en nyttig Maade, — vilde det dog vistnok være meget ønskeligt, om der lagdes mere Bånd paa disse Journalers hensigtsmæssige Affattelse, end ofte er Tilfældet; derved vilde ei alene Lærlingerne have en gavnlig Bestieftigelse i nogle af deres Fritimer, men ogsaa flere Bånd giemmes for Fremtiden, der ofte kunne blive dem til Nytte i en tilkommende Stilling.

Til en Prøve meddeles af adskillige af hine Dag- og Ugebøger nedenstaaende Uddrag, som forudsættes at kunne have Interesse tillige forsaavidt de blandt andet indeholde Oplysning om den Brugsmaade, som følges ved de paagiældende Bedrifter.

I Forbindelse med disse Uddrag, hvori blot Orthographien er lidt og her lidt forbedret, medens isvrigt Stil og Fremstilling ganske tilhøre de paagiældende Lærlinger, — vil det være passende, til Slutning at meddele en i Marts 1843 indsendt Beretning fra en meget flink Lærling, som i det 1ste Læreaar tiende hos Forpagter Bodenhoff paa Bidstrup Ladegaard og i det 2det hos Pastor Poulsen i Rørby, men som efter sit eget Dnske og ved Sidstnævntes gode Omsorg, und-

tagelsesviis anbragtes i det 3die Aarear i Tieneste hos en bekiendt dygtig Landmand i Mecklenborg.

(1841.)

Fra Thomas Rasmussen (fra Davinde, Odense Amt) hos Proprietair Koch paa Sophienberg ved Hillerød.

Gaardens Jorder er ialt 300 Tdr. Pd. Ager og Eng; de inddeles i 7 Dele, 30 Tdr. Pd. i hver, og drives paa følgende Maade: 1ste Aar braffes de 10 Tdr. Land til Raps og de 20 Tdr. Pd. isaaes Havre; 2det Aar braffes de 20 Tdr. Pd. og isaaes Rug om Efteraaret tilligemed de 10 Tdr. Pd., som det første Aar var besaaet med Raps; 3die Aar Kartofler, Grøter og Biffer efter to dybe Pløininger; 4de Aar Byg med isaaet Klover; dernæst henlægges Jorden i 2 Aar til Græsning og Høe. Arbeidet forrettes af 16 Heste, hvoraf de 4 bestandig bruges til Mergel, de passes med Omhyggelighed og med Eftersyn, eftersees at de ei blive mishandlet eller drevet over deres Evner, Krybbene renses 2 Gange daglig og under Hestene forsvarlig saavel hjemme som naar de komme i fremmede Stalde.

Her holdes imellem 50 og 60 Malkesøer foruden Unghøveder, som med Keenlighed og Orden omgaaes paa samme Maade som Hestene; Malkesøerne fodres om Sommeren paa Græs; men de øvrige ere bestandig paa Stald baade Sommer og Vinter. De sidst nævnte fodres om Sommeren med Kartoffelbrant,

hvilket ogsaa Malkekoerne fodres med om Vinteren, den er særdeles god baade til at holde dem i forsvarlig Stand saavelsom ogsaa til at malke efter.

Gaardens Jorder er allerede blot paa det ene Aar forbedret meget, dog var de før nuværende Eiers Tid ubeskrivelig forsømte, da der ikke fandtes en Bandsgrøft, hverken paa Enge eller Møiejord. Denne min nuværende Huusbonde har blot paa det ene Aar ladet grave mange tusinde Favne Bandsgrøfter, baade smaae og store efter Jordens Bestaaffenhed og indgravet Engene fra Møiejorden; desuden har han anlagt mange Faffiner paa Skildevæld og paa sumpige Steder, som allerede er opfyldt og opgravet til Møiejord. Mergel, som ligeledes er et nødvendigt Punkt for en Landmand at opfylde, bruges ogsaa her fortræffelig; naar Veiret tillader det, kjøres her hver Dag med 4 Heste og 4 Mergelkasser. Imellem 20 og 30 Td. Land er her i dette Aar merglet, dog med meget Arbeide og Befostning, for det 1ste er der temmeligt dybt med Jord førend Merglen findes, omtrent 2 à 3 Alen, og for det 2det er Underlaget tiltrækkende af Skildevæld, dog det afhjelpes ved Bandspumper, som særdeles bruges ved Torvemosefs Bundgravning.

(1842.)

Fra Niels Pedersen (fra Bithen, Aarhus Amt)
hos Provst Krarup i Gjerløv ved Jægerspris.

Om min Huusbonds Voldsbrug:

Den Jord, der ligger nærmest Gaarden, som

kaldes *Toften*, adskilles fra den øvrige ved en lille Eng og en Grøst, og bruges for størstedelen til tidlig Staldfoder, som den og er godt skiftet til, da det er let Jord og har en høi Beliggenhed.

Hovedblodden bestaaer af 45 Tdr. Land, er inddeelt i 9 Skifter.

Den Sædefølge eller Rotation, som her bruges, er: 1ste Aar giødsede Kartofler, 2. Rug, 3 og 4. Kløver, 5. Havre, 6. giødsket Bikkhavre til Staldfoder, 7. Rug, 8. Urter, 9. Byg eller Rug efter Jordens Bestaaffenhed.

En anden Bilod, som er noget fraliggende den egentlige Præstelod, er deelt i 5 Nummere: 1ste Aar Bland-sæd af Bikker, Urter og Havre, som afhugges grøn, 2. to Gange nedpløiet Spergel (som fuldkommen svarer til sin Hensigt, nemlig: at erstatte Jorden den ved Sæden forvoldte, udtømte Kraft; jeg priser denne Giødsningsmaade, thi den er meget fordeelagtig for saadanne sandige Jorder), 3. Rug, 4 og 5. hvid Kløver.

Fra Peder Jensen (af Boerberg, Aalborg Amt) hos Sognefoged Hans Hansen paa Brydegaard ved Aßsens.

Sædfølgerne paa denne Gaard ere saaledes:

1ste Aar $\frac{2}{3}$ Dele Hør og $\frac{1}{3}$ Deel Staldfodring, til Hør pløies Grønjord 4 à 5 Tommer dybt, der harves saalænge til Jorden er jevn, derpaa saaes Hørren og atter harves et Tint; efter Hørren kommer Hvede, nemlig 2det Aar, Jorden pløies strax naar

Hørren er taget af Algeren, men tværs over, den harves noget efter med Brakharven tværs over Furen for at rive den itu; Jorden pløies da paa langs, nemlig: tværs over Furen til en Dybde af 6 à 7 Tommer, naar Hveden saaes; det bemærkes, at der strax før den sidste Pløining til Hvede bliver giødet. 3die Aar Urter og Boghvede. Her pløies til Urterne om Efteraaret, 7 à 8 Tommer dybt, om Foraaret bliver skarificeret og derefter saæt og nedharvet. 4de Aar Byg med isaaet Klover. Til Byg pløies om Efteraaret 4 à 5 Tommer dybt, men saa tidlig at Jorden kan raadne; den pløies da noget dybere og derpaa harves Jorden, skarificeres een Gang om Foraaret, og naar Bygget er saæt, nedbringes det med Erstirpatoren, Kloveren saaes da, men bliver ikke derpaa harvet. 5te Aar Græs eller Klover til Høe. 6te Aar Rug, hvortil halvgiødes; Kloveren hugges saa tidlig at Jorden pløies 3 à 4 Tommer dybt; harves og siden giødes og pløies derpaa 7 à 8 Tommer dybt. 7de Aar Havre med isaaet Klover. Havren saaes efter Rug, hvortil pløies om Efteraaret til en Dybde af 6 à 7 Tommer, om Foraaret harves med eet Tint og skarificeres, hvorefter Havren saaes og nedharves. 8de og 9de Aar Græsleie.

Fra Niels Christensen (fra Them Sogn ved Skanderborg) hos Gaardeier J. Andersen i Besterhæsinge ved Faaborg.

Til Gaarden hayes omtrent 50 Tdr. Land geo-

metrisk Maal frugtbar Muldjord, gjennemfaaret af en Bæk, hvortil alt skadeligt Vand, deels ved Faffiner, deels ved aabne Grøvter, ganske ledes af Algeren. Marken er inddeelt i 10 Rummere. Frugtfolgen er ikke just planmæssig; men Bereldrift forbunden med Brak og Sommerstaldfodring. Af Engbund Hayes omtrent 10 Tdr. Vand, hvilke for en Deel overrisles med Vand, fra en derigjennem løbende Bæk. Høravlen drives i det Store; ligeledes dyrkes ogsaa Raps. Hørreren saædes efter et Aars Kløver, pløiet forrige Efteraar, tidlig i Foraaret godt gjennemharvet med en svensk Harve, derefter erstirperet, harvet og tromlet, saa Klumperne ganske udsmuldredes, derpaa gjødet, hvilket strax nedpløiedes og Hørreren saet med den fornødne Harvning før og efter Saaeningen. — Vinterastenerne bleve anvendte deels til Læsning, deels til Regning og Skrivning.

Fra Christen Jensen (af Drølevvester, Sorø Amt), hos Hr. Maaløv paa Aagaard ved Odense.

Den 7de Novbr. Endeel Humleranker, der omfider vare blevne tørre, bragtes i Huus, for efterhaanden at bruges til at hede Bagerovnen med. Dertil ere de i veiret og tør Tilstand velstikkede, og give derhos en fortrinlig Afke. Men ifkun Topranterne anvendes hertil, da den nederste og stærkere Deel — Rodenden — derimod med større Nytte og Fordeel bruges til Løire for Dvæget.

Den 18de Novbr. Nogle endnu paa Humleplet-

ten henliggende Topranke bleve mig anviste at opstikke, binde i Knipper og ophænge under Tagstjæget, for at torres; hvorefter de til næste Aars Høst ere meget tjenlige til at binde Korn med paa Marken.

Den 19de Novbr. hjalp jeg Havemanden at opgrave Kjøkkenurter og hensætte samme i tørt Sand, til Brug efterhaanden til Vinterdage. Saaledes behandlede, holde Urter og Rødder sig friske og vel den ganske Vinter igjennem, og ere altsaa til stor Gavn i Huusholdningen.

Den 1ste Decbr. Avlskarlen og Drengen fælbede Stubland, medens Huusmanden, hans Hjelpetærsker og jeg begyndte Kulegravningen af et ikke ubetydeligt Stykke Land i Humlehaugen, der sidste Sommer var dyrket med Hvidkaal, men nu til anstundende Foraar skal anlægges med Humle. Bed at tage Deel i dette Arbeide faaer jeg at see, hvorledes en Humlehaug ret behandles og forberedes førend Humleroden deri plantes. Jorden verkes paa tre fuldkomne Spadeslags Dybde, saaledes at Overlaget, der naturligviis indeholder meest Muld og altsaa er af den bedste Bonitet, kommer til at ligge underst, eller omtrent 5 Dvarteer i Dybde, efter at alle Ukrudsrodder omhyggelig ere affankede og bortførte. Den med det 3die Spadeslag opkastede raa Jord, der nu kommer til at udgjøre Overfladen, udluftes i den forestaaende Vinter, bredgødses og omgraves til Foraaret, og er da vel skiftet til Beplantning. Anlagt i saadan tilstrækkelig udluftet og ved Gjødning efterhaanden mere og mere forædlet

Overflade, vil Humlerødderne snart trænge gjennem den ved Gravningen løsnedede Jord, arbejde sig ned til den sjunkne gamle Muldjord, og ogsaa fra denne hente Næring til desto frodigere Væxt. Kulegravnings Nytte er saaledes utvivlsom, og bør, da Humleroden efter sin Natur gaaer betydeligt i Dybden, anvendes ved ethvert Humleanlæg, naar man agter at bringe dette til nogen synderlig Fuldkommenhed. Formedelt den i dette Efteraar faldne overordentlige Mængde Regn, var det især siensynligt for os, hvormeget Kulekastning tillige beforder Afledning af skadeligt Vand i Grunden.

Den 24de Januar. Kastet Byg og rensset samme, deels paa Stangharpe og deels paa Rensmaskine med Skindsold. Paa denne Sidste afføves ved hvert Kast alt ved samme faldende Ufrudsfrøe og Smaaforn, saa at det ganske befries fra Støv, hvorefter det, samlet i tilstrækkelig Mængde paa en dertil bestemt Plads paa Loftet, derfra nedmaales, kommes i Bryggerkjæden og koges. Naar dette Frøe og Smaaforn har faaet et godt Dpfog, ses det af Kjæden i Bryggerkar, som til den Ende ere i Beredskab; Kjæden fyldes atter een eller to Gange med Kartofler, der ligeledes koges vel og kommes der imellem. Naar denne Masse af kogt Frøe, Smaaforn og kogte Kartofler er vel omrørt, forsættes den med Gjær, kommer snart i stærk Gjæring og er derefter meget tienlig for Malkekøerne, hvoraf hver især daglig bekommer en Spandfuld paa $\frac{1}{2}$ Kurv Avner og Overfeining, her saakaldte Skoldebaffer. Paa denne Maade anvendt, afgiver Ufrudsfrøet ikke

blot nogen Næring for Dvæget, men den Fordeel er og dermed forbunden, at man er sikker paa, det ikke kommer med Gjødningen tilbage paa Marken, hvilket ikke kan undgaaes naar det efter almindelig Skik udlægges for Sviin og Smaafreature. Min Huusbonde giver derfor sine Tærskere samme Tærskeløn for Frøet, som for Kornet, 1 Sk. for hver Skjepe.

Den 20de April plantet Humlerod med Hauge-
manden. Hvert Hoved, bestaaende af 3 Ræggerødder, blev lagt med 6 Dvarteers Afstand fra hverandre og i Forbundt. Det i Efteraaret kulegravede Stykke af Humlehaugen er saaledes nu beplantet med omtrent 400 Hoveder tydst Humle, foruden at en Strimmel Jord langs udenom fremtidigt bliver anvendt til Urte-
land, for at forbyde Græsrodderne fra den tilstødende Blegghauge at trænge ind mellem Humlen og fordærve den. Haugen er forresten anlagt med gammel dansk Humle og saakaldt graae Rod; men til dette Stykke valgtes tydst Humle, som er tidligere moden, altsaa bekvemmere for Plukningens Bestridelse i rette Tid, samt mere lavtvorende, følgelig ere til den de mindre Stænger anvendelige, og endelig fordi Partiet udgjør Haugens sydsøstlige Hjørne, og altsaa denne lavere Humle bekommer den fortrinligste Væe. Omgangsmaaden med Ræggerodens Optagelse, Afspudsning eller Befriering og Nedlægning, vil jeg stræbe at bevare i min Hukommelse, erkjendende Humleanlægs Nytte og Fordeeltighed, hvor Omstændighederne nogenlunde tillade deres Anbringelse.

Da her nu er aldeles tilfæet for dette Foraar, har jeg havt Leilighed til at lære at kjende den her paa Aagaards samtlige 9 indhegnede Marker indførte Drift, som er: 1ste Aar Brak, 2. Kaps, 3. Hvede og Rug, 4. Urter og Biffer, 5. Byg, 6. Havre med Klover og Græsfrøe, 7. Høeslet, 8 og 9. Græs til Aftoiring. Men da ikke al Jorden egner sig saa ganske for Kapsavl, faae de lettere og høiere Strækninger i hvert Pæg Rug efter Brakken, der forsaavidt benyttes til Staldfodringsfød, med Giødsten paaført forinden Blandforret saaes, derefter i 3die Aar Byg, i 4de Aar Boghvede og Kartofler. Disse ere stedse giødskede, og paa Boghvedestubben føres ligeledes Giødning, som tidligst muligt i Efteraaret nedpløies til 5te Aar Rug; Havre, Kloverslæt og Græsgang følger derpaa, som ovenmeldt, i 6te til 9de Aar. Da der efter denne Driftsmaade kun have 2 Græsmarker at toire indtil Slaamarken er indavlet, følger deraf, at den forholdsvis store Dvægbesætning her holdes, og altid rigelig kan vinterfodres, tildeels maa underholdes paa Stalden. Dette skeer da ved Staldfodring Nat og Dag efter Veirligets Bestaaffenhed, og derved samles saa megen Giødning, at hvert Pæg kan gives 40 Pæs til første og 20 à 30 Pæs til fjerde Halm pr. Tønde Sædeland. Desuden saaes paa de meest sandede Steder i Brakmarken Boghvede til Nedpløining.

Den 13de Juni blev paa Bognporten og endeel af Laden oplagt en Slags ny Rygning, som jeg ingenfinde har seet før, bestaaende af tilbannet Muurleer

og Hørstæver. Efterat al den gamle Rygning — Tang med Kragetræer — var nedtagen, blev den vel omsyede og glattede Halmmynding overlagt med et Lag tilgjort Leer, deri indstrøget et Lag Skjæver, uden derpaa igjen Leer, saa atter Skjæver og endelig tilsidst et Lag Leer, der med en Muurskee pæent og jævnt aspudsedes. Denne Slags Rygning er uforgjængelig, saalænge Taget kan ligge, og anvendes derfor kun hvor Taget er nyt paa begge Sider, men paa saadant Sted tilvisse med stor Fordeel, eftersom den senere aldeles ingen Reparation udfordrer, og er bestaaende af et saa langt mindre bekosteligt Material end Tang, som maa hentes langveis borte fra, og Kragetræer.

Fra Hans Jørgen Andersen (fra Davinde, Odense Amt), hos Proprietair Tutein paa Marienborg paa Møen.

Indberetning om hvad jeg haver lært og udøvet i mit første Værcaar hos Hr. Proprietair Tutein til Marienborg paa Møen. Jeg deeltog først i at pløie Havrestubjord, i den Mark der i Sommer har ligget til Brak, den blev pløiet til fuld Dybde, at man siden ikke behøvede at pløie dybere; ved hver Steen, som Ploven stødte paa, sattes Kjendemærke, siden blev de optaget og i Sommer afbenyttet til Steenkister ved Vandgrøfterne i Brakmarken. Derefter pløiede jeg Gronjord til Havre. Om Vinteren lærte jeg at tørste med Maskine, at rense Korn ved Skafning, Harpen og Rensmaskine, og hvorledes Kornet behandles paa

Kosterne. I Begyndelsen maatte Kornet ei ligge for tykt; men lidt efter lidt blev det skuffet sammen til en 3 Dvarteers Tykkelse; hver Dag opluffes alle Lemmene at der kan være Træk; 3 Gange ugentlig blev det skuffet, ikke blot skuffet ud, men opkastet i Veiret for at Kjernerne kan spredes fra hinanden, og efterhaanden som der samles formeget Støv fratages dette med Maskinen, og atter førend det bliver bragt til Kjøbmanden bliver det harpet og maskinet til det er fuldkommen reent. Jeg lærte at opgrave Mergel, hvorledes Jorden, som asdækkes indtil denne, asbenyttes til at opfylde de sumpige Steder i Marken; den bortkjøres med Bogn omtrent 130 Læs paa hver Td. Land. Om Foraaret da Frostens var ophørt, blev Mergelen strøet, saa jevn som muelig, og siden blev Jorden harpet for desbedre at udjevne Mergelen. — I det Hele var jeg hos Hjulmanden en Maanedes Tid, hvor jeg lærte at ophugge Træ, at gjøre Plove, Harver o. s. v. Den 6te April begyndte vi at saae Havre i den i Efteraaret pløiede Grønjord, hvori jeg ogsaa tog Deel. Den 11te og 12te saae vi Urter og Biffer. Den 28de begyndte vi at saae Byg, dette nedbringes strax efter Pløiningen. Jeg deeltog og lærte at saae ethvert Slags; man tager altid 2 Rast med os ad Gangen, et til høire og et til venstre, og er det Stormveir saer man 2 Overgange, Halvdelen i hver Gang. Da vi vare færdige med at saae Byg, begyndtes med at arbejde i Brakmarken. Stenene, som om Vinteren vare optagne, bleve bortkjorte til Steenkister ved Vandgrøf-

terne. Nye Vandgrøfter blev gravet hvor det var nødvendigt, og de gamle gravet dybere, Gronkanten, som altid bliver ved Vandgrøfterne, blev afgravet. Den opgravede Jord blev udført paa de laveste Steder paa Ageren med Jordsluffer, som er et fordeelagtigt Redskab til dette Brug. I Juni Maaned pløiede vi Brakmarken første Gang i Sommer. Efter Pløiningen blev den erstirperet 3 til 4 Overgange, baade paa langs og tværs, og tillige harvet, for at opkradse Rødderne som var i Jorden, Rødderne blev sammenkastet og fjort af Ageren, og siden da Gjødningen var fjort ud, blev de fjort i Møddingen. Derefter blev Marken gjødftet, Gjødningen spredes saa jevn som muelig og nedpløies 2 til 3 Dage efter den er fjort ud, den nedpløies aldrig vaad. Først i Juli blev Kløveren afbugget; er det godt Veirlig vendes Skaarene paa anden eller tredje Dag og Dagen efter rives de sammen i smaa løse Staffe, hvoraf 3 til 4 gaae paa et Væs; førend det fjøres ind, spredes Staffene om Formiddagen for at Bundlaget ogsaa kan blive tørt. Først i August begyndte Høsten; Høstmaaden er at lægge al Sæden paa Skaar, det opbindes naar det er fuldkommen tørt, og sættes sammen 2 mod hinanden, og paa Baarsæden bliver Hoben dækket med Neg, af hvilke 2 lægges i Forbund med hinanden, med et saakaldet Bindeneeg. Naar man satte Kornet i Huus, havde man i Gulvene dertil indrettet Tønder, som bestandig ved hvert nyt Lag trækkes iveiret, for at Fugtigheden kan optrække af disse Huller. — Jeg lærte at fodre Dvæget, de fodres ikke blot med Halm, men hver Morgen faae

de et godt Foder af Havresskjærelse, der hjælper betydelig, Høet gjennes til hen i Vinteren, da faae de to Foder Høe, et om Formiddagen og et om Eftermiddagen, hver Gang førend de faae Vand; thi efter Høe har de godt af Vand og saa æde de igjen bedre Halmen, tillige faae de den fornødne Strøelse af tør Halm, at de altid kan have et tørt Leie. Hestene fodres altid paa Stald, hver Hest faaer daglig 3 Fjerdinglar Havre og de holdes forsvarlig rene. — Gjødsten af de forskjellige Creature blandes sammen; Saften, der udslyder af Møddingen, løber i en Jordybning udenfor, og derfra om Sommeren indpostes og overses paa Gjødningen. Feieskarn og al Slags Dpfføvling kjøres paa Engen om Vinteren i Frostveir, for ikke at beskadige Engbunden. Den 12te Septbr. begyndte vi at saae Rug i Brakmarken; ved dennes Pløining maatte man noie iagttage at pløie lige og ikke tage for store Furer; Rugen nedbringes med Harven først paa tværs og derefter paa langs; efter Harvningen pløies Vandfurer mellem hver Ager og Tverfurer hvor det behøves, som oprenses og opgraves i Ender og hvor det er nødvendigt; jeg lærer tillige herved hvorledes en Brakmark bør være behandlet: Jorden er skjørnet og renses fra Steen og Klodder, Mergel og Gjødste noie fordeelt og blandet med Jordsmonnet. — Driftsmaaden er saaledes: 1ste Aar Brak, 2. Vintersæd, Rug i den letteste og Hvede i den mere lerede, 3. Byg, Urter og Biffer, 4. Havre og Byg, hvor der har været Urter og Biffer, med Klover, 5. Klover, 6 og 7. Græs; at der

i disse Aar tillige tages Grønjord's Havre, kommer deraf, at Markerne omdeles fra 10 og til 7 Marker. Af Agerdyrknings Redskaber bruges de amerikanske Plove, Erstirpatorer, store og smaae Harver og Tromler og desuden en Pigtromle, som bruges til den stærke Leerjord. Alle Redskaber holdes i en nøiagtig Orden og om Aftenen hensættes hvert paa sit Sted. Vinterafsternerne anvendte jeg til at læse i de Bøger, som det høie Selskab haver skænket mig og jeg takker derfor underdanigst.

Fra Laura's Andersen (fra Galten, Skanderborg Amt) hos Pastor Krag i Gjelsted ved Åsøns.

Markerne ere alle dyrkede under een Rotation og have forhen fulgt følgende Driftsmaade: 1ste Aar Brak, gjødet, 2. Raps, 3. Rug, 4. Byg, 5. Urter og Blandsæd, 6. Byg, 7. Havre med isaaet Klover, 8. Klover til Slat, 9., 10. og 11. Græsning. Denne Dyrkningsmaade har i flere Aar givet gode Afgrøder, da Jorden er i god Kraft, men vil dog, efter i saamange Aar at give langstraaet Sæd, efter eengang at gjødsles, blive noget udmagret; derfor er indført følgende Sædskifte: 1ste Aar Grønjordshavre, 2. Brak, gjødet, 3. Raps, 4. Rug, 5. Urter og Blandsæd til Staldfoder, 6. Byg, 7. Biffer og Kartofler, gjødet, 8. Byg og Havre med isaaet Klover, 9. Klover til Slat, 10. og 11. Græsning. Denne Driftsmaade har i Sommeren taget sin Begyndelse, men vil først til næste Aar komme i sin fulde Drift.

Fra Peder Hansen Skytte (fra Besterhænge, Svendborg Amt), hos Proprietair v. Halle paa Villerup ved Horsens.

Villerup, beliggende i Skanderborg Amt, Boerherred, har et Areal af 265 Tdr. Land geometrisk Maal Agerjord, inddeelt i 11 Indtægter, som drives paa følgende Maade: 1. reoploies til Viffer og Havre, 2. Brak, mergles og gjødes, 3. Raps og Rug, 4. Hvede og Vrter, 5. Byg, 6. Havre udlagt med rød og hvid Klover, Thimothe o. s. v., 7. Klover Slæt, 8, 9, 10 og 11. Græs. For Tiden holdes 14 Heste og 80 Koer, hvilke sidste agtes forsøgede. Til Gaarden er 30 Tdr. Land Skov, 20 Tdr. Land Eng.

Fra Peder Christian Funderup (fra Thorning Sogn, Viborg Amt) hos Gaardmand Rasmus Hansen i Paarup ved Hillerød.

Til Gaarden have omtrent 80 Tdr. Land, inddeelt i 9 Nummere og dyrkes saaledes: 1ste Aar Rug efter en Pløining Grønford, hvortil gjødes, 2. Kartofler, 3. Byg, 4. Bølgfød, gjødet, 5. Havre med isaaet Klover, 6. og 7. Klover til Slæt, 8. og 9. til Græsning. Da nu Jorden er i saadan Kraft, at den bærer hvad Slags Sæd som saaes, er dog en Forandring i Driftsmaaden undertiden nødvendig, formedelst den megen Mosejord. Heel Brak bruges her kun sjelden formedelst Jordens Kraft. Udhegnet til Naboerne, saavelsom Hegnet mellem Nummerne er beplantet med Hvidtorn, Poppel og andre vilde Træer.

Paa Gaarden holdes 6 Arbeids-Heste og 2 à 3 Plage, 30 Stkr. Dvæg, hvoraf det Halve staldfodres til Michelsdag; af Jaar have 16 à 18 Stkr. foruden Lam. Tillige haver jeg at bemærke, at Heste- saavel som Kostalden var særdeles hensigtsmæssigt indrettet paa hollsteenskt Maade, og der kan stalbes 36 Stkr. Dvæg og 10 Heste; midt igjennem er Fodergang saavel for Heste som for Dvæg. Oversover imellem Hestene og Dvæget er to Porte, hvor Høe indkjøres og bringes paa Loftet, hver Slags til sin Side, ogsaa her indkjøres om Sommeren Staldfoder til Dvæget. Ved Enden af Hestestalden er Foderloe, og ved Siden af samme er Karlekammer, hvilket sidste er meget honet. Over Stalden, Foderloen, Kamrene og Faarchuset ic., er Bræde-Loft.

Fra Claus Hansen (af Thorup, Svendborg Amt), hos Forpagter U. Valentiner paa Gjorsløv ved Storehedinge.

Fra den 2den til den 17de Novbr. har jeg været med at reolpløje; da jeg nu i flere Dage har seet hvorledes at Jorden ved denne Pløining bliver behandlet, syntes jeg at det er godt. Den øverste Fure, som er Grønsværen, maa være ganske tynd, da den sidste Fure, som er af den løse Muld, maa skjule Grønsværen, som kan forhindre Græs og Ukrud fra at fremvøxe, da Mulden, som ligger aaben i Vintertiden for Frostens, vil blive skjor og let lader sig opharve til Foraaret og Jorden da tillige kan bedre holde Fugtighed, end naar den skulde pløies om Foraaret. — —

Fra den 2den til den 17de Decbr. har jeg været med at male Meieriestøi, hvorved jeg blev underrettet af Hollænderen om den egentlige Nytte deraf. Støiet blev malet indvendig med Rønnie Farve, fordi den lyserrøde Farve seer smukt ud ved Mælk, for det 2det at det er den passende Farve til at conservere Mælken for at holde sig en længere Tid fra at blive suur; for det 3die kan denne Farve bedst taale Reengjørelsen, da den er af en megen fast Bonnitet. Til den udvendige Farve brugtes Engelskrødt, fordi at den Farve er til let Priis og conserverer Træet godt. Tillige har jeg lært hvorledes Farven tillaves; Linolien blev kogt med noget Sølvglød, indtil at den stummer naar man guider en Draabe i Haanden, Farven blev reven paa en Flise, indtil den blev fiin og seig. For at faae Farven til at binde fast ved Træet, brugtes Koberrog, som blev brændt og reven saa fiint som Farven. Meieristøiet maa males hvert Aar, især indvendig. —

Fra den 15de til den 28 Januar fjørte jeg Gjødsning. Her var ialt 16 Bogne til at fjøre; disse vare inddeelte i 4 Selskaber, og een Bogn af hvert Selskab fulgtes ad, samt en Mand til at læsse paa for hvert Selskab foruden Kudsken, herved kunde da Arbeidet gaae fort. De 12 Bogne fjørte Dvæggjødsning og de 4 Bogne Hestegjødsning, da der af den var mindre, for at det kunde blandes med hinanden; i Marken blev den lagt i store Møddinger, og vi fjørte bestandig op i dem og læssede af, da den derved blev fast, saa at den da bedre kunde holde Fugtighed og ikke heller for-

raadne saa hastig, men vil blive mere virkende paa disse flade Jorder; ved Siderne blev den ordentlig opsat og tilbækket med Jord. Hjemme i Gaarden begyndtes paa Møddingen fra den Ende, der var dybest, for at Bandet bestandig kunde trække tilbage, Møddingsflæderne vare ikke ret dybe og ei meget Band i dem, saa at den underste Gjøbning var ligesaameget forraadnet, som den anden. Ved Siden af Møddingsflæderne var lagt Kende-stene, som da kunde hindre Bandet af Tagdryppet, samt det Regn- og Sneevand, som falder paa Gaarden, fra at trække ind igjennem Gjøbningen, som da vilde bortføre endeel af dens Kraft med sig. — —

Den 21de og 22de Marts har jeg været i Marken og saaet Kløverfrø iblandt Vintersæden; der var iblandet noget Hvidkløverfrø og Timotheifrø, det blev saaet paa de laveste Jorder, og noget Rødkløverfrø og Timotheifrø blandet, som blev saaet paa de høje Jorder; det blev saaet saaledes, at det bestandigt blev kastet med Vinden, da dette blandede Frø kan bedst paa denne Maade blive deelt paa Jorden. Til denne Saaening udfordres at saae med den venstre Haand, ligesaavel som med den høire, som jeg ved dette Saaearbejde blev underviist i. — —

Fra den 11te til den 14de April saae vi Havre i de Marker, som vare reolpløiede i Efteraaret, jeg blev nu underrettet om, at i Grønford maatte saaes meget mere end 1 Td. i hver Td. Land. Først efter at Havren var saaet, blev der harvet med Skotskharve,

derefter med Jernrundharver. Jeg saae nu at der overalt i Marken kunde saaes paa en Tid, da Jorden var saa vel udgravet med Grøfter, at Fugtigheden paa de lave Steder var for størstedelen udtørret, tillige saae jeg nu ogsaa, at det var meget nyttigt at Grøfterne var opgravet i Efteraaret, da Fugtigheden nu var trukket vel af Jorden, og den opgravede Jord af Grøfterne, som havde ligget Vinteren over, var nu ganske løssmuldret; den Jord, som nu faldt ned i Vandgrøfterne, blev strax oprenset, og hvor der ikke var dækkede Grøfter, blev der gravet smalle Grøfter ud over Forpløiningen, saaledes at Vandet kunde have Løb fra alle Grøfter. Da vi vare færdige med at saae disse Marker, bleve de tromlet og Stenene opsamlet. — —

Fra den 24de April til den 3die Mai har jeg pløiet og saaget Byg, Kløverfrø og Timotheifrø. Efterhaanden som Jorden blev pløiet, blev der strax saaget Byg, først derefter blev der harvet med skotske Harver, siden med Rundharver, forend Frøet blev saaget, saa at det ganske blev nedsaaget. Derefter blev der pløiet Vandfurer og de oppløiede Furer blev jævnet med Jernriver, og i Furene saaget Frø; den nedfaldne Jord blev oprenset af Vandgrøfterne og Furene udgravet til Grøfterne, derefter blev der tromlet.

Fra Palle Christiansen (fra Haldum, Aarhus Amt), hos Forpagter H. Valentiner paa Gjørsløv.

Den 8de Februar udbrød Sygdommen mellem

Køerne; fra den Tid og til den 26de Februar, havde jeg været med at behandle de syge Køer; først blev Stalden reengjort, og holdes bestandig reen saalænge Sygdommen vedvarer; saasnart Køerne vare syge, bleve de strax aareladte, siden bleve Fødderne vadsfede med lunkent Sæbevand 2 Gange daglig, indtil at de Blægsne, som var imellem Kloven og Saalen, vare løsnet af Materie; derefter bleve de udstaarne og vasket en Gang daglig med lunkent Vand, og siden heldes Blaasteensvand i Saaret. I Munden blev de vasket 6 Gange daglig, først med lunkent Vand, derefter blev de vasket med et Afkog af Malurt, Regnsan og Salvie blandet med Biineddike og lidt Brændeviin, som ligeledes blev lunkent, og de Køer som vare meest syge, fik et Afkog af Malurt, Bukkeblade og Kameelblomster, af det fik de 2 Gange daglig 1 Flaskefuld og tillige noget Ullebrod til Styrkning; ved Sygdommen bemærkes at Køerne bleve daarlige paa Patterne og Iveret, det blev smurt med en Salve, som blev lavet af Bleg-hvidt og sød Fløde, Iveret blev smurt med Altersalve og Laurbærolie. Her vare ogsaa nogle iblandt, som ikke kunde tabe Skarnet, disse fik ligeledes et Afkog af Kameelblomster, Bukkeblade og med noget Brændeviin iblandt; siden blev de sprøitet med Kameelblomster og lunkent Mælk. Ogsaa bemærkes efter Sygdommen, at Køerne bleve befyldte med Utsi, for dette blev de vasket med Tobaksstikke, som blev kogt i Vand.

Fra den Tid jeg kom hertil, indtil den 18de Mai, har jeg bemærket, at Dvægets hensigtsmæssige Nøgt-

ning var eens. Om Morgenens Kl. 4 blev først Halm renset af Fodergangen til Strohalm for Køerne, derefter blev foret med Høe; Kl. 7 med Havre, Kl. 9 med Havre, Kl. 11 med Halm, Kl. 1 med Havre, Kl. 2½ med Halm, Kl. 5 med Halm; Fodergangene holdes rene og feies hvergang førend der fodres med Havre; Gjødningen blev liggende i Stalden 3 à 4 Dage, da herved samles mere og bedre Gjødning.

Fra den 4de Mai til den 4de Juni, havde jeg deeltaget i Arbeidet ved Brakmarkens Behandling, denne var lagt i Esteraaret; strax efter Tilsaaningens i Foraaret blev den først harvet paa tværs med Skotsharven, derefter paa langs med samme Harve, derefter tromlet og atter harvet med en dansk Harve, siden blev Smaastenene affamlet, de store Steen blev opgravet af Jorden og lagt til Steensluser ved de store Grøfter i Brakmarken hvor der skulde være Overkjørsel. Derefter begyndtes at kjøre Gjødning; herved bemærkes, paa den Jord, som var meest tør, blev der gjødet med sammenblandet Gjødning; derimod paa den lave og kolde Jord blev der gjødet med Heste- og Faaregjødste; Gjødningen blev strøet efter som det blev paa-kjort og nedploiet efter at have lagt et Par Dage. Efter at hele Brakmarken var ploiet, blev den harvet med Skotsharven, først 2 Tand paa tværs, og saa 2 Tand paa langs, derefter tromlet og atter harvet med Danskharven, og Smaastenene blev affamlet, som laae paa den pløiede Jord.

Fra den 5te til den 20de Juni havde jeg deelta-

get i at grave nogle smaae Brønde i det Møddingssted, hvor Hestegjødningen blev lagt; disse Brønde blev steensat og tildækket med Egeplanker, tillige blev her indrettet en lille Post, som kunde flyttes af den ene og i den anden Brønd; dette var en nyttig Ting, da Gjødningsfaften kunde samles i Brønden og overpostes paa Gjødningen.

Fra den 6te Mai til den 24de Juni blev her fjørt Mergel. Mergelgraven var i Marken, som det blev paafjort, og den var anlagt til en Kjørs-Grav; det var Leermergel, der blev lagt paa den Deel af Marken, som var meest løs. Jeg havde erfaret, at paa 1 Td. Land blev her fjørt 250 à 300 Læs, af de saakaldte Styrtefarrer, som indeholde $\frac{1}{3}$ Cubit-Men; i hver Grav bruges her 3 Styrtefarrer samt 3 Heste og 2 Drengene til at kjøre. Mergelgraveren fik en vis Betaling for 100 Læs at grave. Efter at Mergelen var paafjort blev den spredt saa jævn som muligt, derefter blev det køllet med Trækøller, og Stenene blev affamlet inden Mergelen blev nedpløiet.

Fra den 25de Juni til den 5te Juli havde jeg deeltaget i Kløverhøsten. Kløveren høstes naar Blomsterhovederne begynde at blive røde, staaer den længere, er jeg bleven underrettet om, at den taber i Kraft og giver ringere Afgrøde. Skaaret vendes den 2den eller 3die Dag og rives sammen i smaae Stafke. I disse smaae Stafke veires den lidt efter lidt uden at tabe Bladene eller bestadiges. Paa en klar Dag spredes disse smaae Stafke, vendes ved Middagstid og

samles i større, omtrent 3 à 4 til et Læs; det forblev i disse Staffe i 3 Dage inden det blev indført; ved denne Behandlingsmaade blev det en ypperlig og nærende Føde for Kreaturene.

Fra den 6te til den 10de Juli havde jeg deeltaget i Enghoets Behandling; saasnart Engen var hugget, blev Skaaren udstrødt hvor Græsset var stærk, men hvor det var smaat, blev det sammenreven; paa den 4de Dag vendes Høet og rives samme Dag i Smaastaffe; efter at det havde staaet 3 Dage i Staf, blev det paa en klar Dag adspredt, vendes ved Middagstiden, samles i Staf og indføres Dagen efter.

Fra den 11te til den 17de Juli havde jeg deeltaget i Naps høsten. Napsen blev høstet da de første Bælge vare brune paa den ene Side, Napsen høstet med Segl og lagt i Bunker.

Fra den 18de til den 24de Juli havde jeg deeltaget i at saae Naps. Napsen blev saaget efter den 4de Møining, og rundharvet, saasnart det var pløiet og saaget; efter at det var harvet, blev der pløiet med Vandfureploven, disse Furer blev udreven, og saa blev Grøfterne rensed. Paa 1 Td. Land, som er 14,000 □ Alen, blev der saaget 6 Potter Naps, for at vide det til Fuldkommenhed blev Ageren opmaalt paa Længden og Bredden; derefter beregnes hvormeged der skulde saaes i hver Ager.

Fra den 25de til den 31te Juli havde jeg deeltaget i Napstærkning. Napsen blev tærstet paa Seil, og sammenført med Sluffer, som var beklædt med

Lærred; efter at Rapsen var astorfsken, blev den henlagt paa Loftet i sine Bælge, hvor den blev kastet 1 Gang daglig; først blev den rensset med Sold, derefter med Maskinen.

Fra den 1ste til den 6te August havde jeg været med at kjøre Rapsbalm hjem, hvor den blev sat i Staffe til Strohalm, Bælgene bleve brændte i Marken til Afte; derefter blev Marken pløiet, siden stotfharvet, derefter tromlet og atter harvet.

Jeg havde nu bemærket, at Hr. Forpagter Valentiners Afsdrift er følgende: 1ste Aar Grønjordshavre, hertil reolpløies; 2. fuld Brak; 3. Raps og Hvede; 4. Hvede og Rug efter Raps og Byg efter Hvede; 5. Klover til Høe; 6. og 7. Græs.

(1843.)

Fra Jens Poulsen (fra Tønder, Randers Amt), hos Møller Asmusen i Bester-Mølle ved Skanderborg.

Agerlandet udgjør omtrent 80 Tdr. Land og dyrkes under tvende Afdelinger; den nærmest ved Møllen er Sandjord og meget bakket og bærer Navn af Lunden eller Sandmarken og er circa 35 Tdr. Land, som inddeles i 9 Indtægter: 1. sort Brak med $\frac{1}{2}$ Gjødning og Mergel, 2. Rug, 3. Byg, 4. Mellemfæd af Kartofler, Boghvede og Spergel, 5. Byg, hvortil halvt gjødes, 6. Havre, 7. Klover og Timotheigræs, 8 og 9. Græs; denne Drift har tildeels været fulgt de sidste Aar, med Undtagelse af den sidste Havrefjærv, som Jor-

den nu lægges ud med, istedetfor Byg, hvorefter Klovren ikke har villet vore her paa Marken. Naar Merglingen til næste Aar sluttes, skal disse Jorder optages med Halvbrak. Over eller Grammarken, med forskjelligt Underlag af fast Leer, Dvægleer og Sand, circa 40 Tdr. Land og dyrkes ligeledes i 9 Indtægter: 1. Grønjordshavre, 2. Kartofler halvt gjødede, 3. Byg, 4. Biffehavre gjødet, 5. Rug, 6. Havre, 7. Klover og Thimotheigræs, 8. og 9. Græs. Skjøndt Jorderne og Alt var i en yderst slet Forfatning ved Hr. Asmusens Tiltrædelse, er der i hans Besiddelsestid skeet en Forandring, som vækker til Beundring, saavel ved de svære Afgrøder, som den deraf følgende store Besætning der kan holdes; saaledes er der dette Aar avlet 19—20 Fold af Byg, paa Jord, som ikke er ansat høiere ved Taxationen end til 7 à 8, Havren var ligeledes god og Rugen groede stærk i Skaaret, men Udbyttet af Kjørnen blev ikke efter Forventning, som Folge af stærk Storm og nogle Nætters Frost, i den Tid den stod i Blomstring.

I Winter har Besætningen været 48 Dvæghoveder og 8 Heste, dog havees bestandig godt Forraad af Stroelse.

Paa et Areal af 8 Tdr. Land græssede i Sommertiden 18 Køer og 3 Heste, og havde fuldt Græs; i de kortere Dage fik Køerne 2 Givter Biffehavre om Natten og 1 om Middagen; de 3 Heste som var paa Græs, kom ligeledes paa Stald om Middagen naar det var varmt og om Natten naar det var koldt, de

andre Heste holdtes bestandig paa Stald. Hestenes Strigling og Reengjørelse har bestandig været overdraget til mig. De lette Jorder mergles med omtrent 200 Læs Leermergel pr. Td. Land, de stærkere Jorder mergles paa Grønjord, med 50 gode Læs Skalkmergel, Aaret før det optages til Havre. Paa de lette Jorder er der sidst i Sommeren anlagt Fassinier paa 4 Steder, hvor der var saa sumpigt at Kreaturene ikke engang kunde gaae derover; dog lykkedes det ikke i Efteraaret at faae det pløiet; men da Kildevældene ere rigtig trufne og Vandet har frit Løb igjennem Fassinierne, vil det vistnok lade sig bearbejde til Foraaret, naar Jorden har faaet Tid til at fastne sig.

Som før meldt, er en stor Deel af Jorderne meget qvæget, og lider derfor let af Fugtighed; for at forebygge dette ere Agrene ved hensigtsmæssig Pløining dannede saaledes, at de har en passende Runding; fra Agrenes yderste Flade at regne, ere Renerne over $\frac{1}{2}$ Alen dybe, de opfyldte saaledes Grofternes Bestemmelse, og man har den Fordeel, at der kan pløies paa tværs og høstes saavel i Renerne som paa Midten af Ageren.

Møddingstedet, som er anlagt sidste Sommer, er $\frac{1}{2}$ Alen dybt, og en rund Forhøining dannet der omkring, for at forhindre Tillob af Regnvand. Gjødningen opsættes paa saa stort et Stykke, som i een Maaned kan fyldes til en 3 Alens Høide, siden kjøres den i Marken og opsættes i Mødding paa det Stykke Land, hvor der skal gjødes om Foraaret.

Høstmaaden har været den almindelig yndede i Jylland: Sæd=Opbinding strax efter Leen, dog undtages Urter, Biffer, Boghvede og Frøkløver, som blev rullet i Bundter; Boghveden og Frøkløveren sat paa Toppen; saaledes sammenrullede ere de lette at vende, og forhindres i ustadigt Veir Hovederne og Bælgenene fra at aabne sig.

Fra Thomas Frederik Christensen (af Dunsund, Aarhus Amt) hos Justitsraad Bindesbøll paa Edelsborg ved Skanderborg.

Fra den 20de til 31te Mai var jeg paa en Reise i det nordlige Jylland med Justitsraaden. Det jeg saa af Agerbruget hos Bønderne, var ikke meget lærerigt. De drive for det meste deres Jorder maadeligt; mange Nord paa bruge endnu den gamle Skif, at kjøre deres Møg ud i smaae Raager og tildække disse med Grønsvær, hvorefter de blive staaende et Halvaar, indtil der skal saaes Byg. Denne Gjødningsmaade duer vist ikke.

Driften paa Edelsborg bliver for Fremtiden saaledes: 1ste Aar Brakjord, hvori saaes Biffer til Høe, 2. Rug, 3. Byg, 4. Hestebønner, gjødet, de lægges i hver 3die Fure ligesom Kartofler og hyppes ligesom disse, 5. Winterhvede, 6. Havre med Klover, 4 Aars Græs. Naar de nye indkjøbte Jorder blive noget mere kraftfulde, skal der tages Grønjordshavre foran Brakfen. Justitsraaden vil forlægge Winterhveden fra Brakmarken til 5te Aar, fordi Vintersæden efter Hestebøn-

ner kun kan komme noget seent paa Aaret i Jorden og Hveden godt taaler at saaes sildigt, hvilket derimod ikke er gavnligt for Rugen, og fordi at Hestebønner saa godt forberede Jorden til Hvede.

Bønderne her begynde ogsaa at forbedre deres Drift og gjøde 2 Gange i Rotationen, ligesom Justitsraaden. De mergle ogsaa, skjøndt man taler meget om at en af Naboerne for en 15 Aar siden har fordærvet sin Mark ved Mergel. Saameget skal idet mindste være vist, at strax efter Merglingen avlede han godt, men nu er det, uagtet al anvendt Flid, den ringeste Axl i hele Byen. De brakte og saae Rug, Byg og Havre, men bruge ingen Mellemsæd af Kærter eller Kartofler. En Mand saaer 1ste Aar i gjødet Braf Rug, 2. Byg, 3. Havre, 4. Byg, gjødet, 5. og sommetider ogsaa 6. Havre, og derefter 5 à 6 Aar Hvile. Jeg vilde ønske jeg ogsaa kunde komme til at reise i Fyen. Vi reise for lidt vi Jyder; Haandværksvendene reise vist meget til deres Gavn.

I Kulerne fordærves flere Kartofler ved Varme end ved Frost, siger Justitsraaden, derfor blive Kartoffelbyngerne paa Edelsborg først noget sildigt tildækket med Jord, og ligge i Begyndelsen kun bedækket med Halm; Justitsraaden har solgt sine Kartofler i Aar til 9 Mk. Tønden og henter istedetfor Spøl til Køerne à 12 Sk. Tønden. Nogle ville paastaae, at Spølfodringen fremkalder Klovesygen; dette er vistnok ikke beviist, men mærkelig nok var det dog, at den første Koe, som paa Edelsborg blev angreben af denne

Sygdom, var just en af dem, som var fødret med Spøl.

Fra den 25de til den 31te Decbr. havde jeg næsten daglig at bestille med at behandle Køerne for Klovesygen tillige med 2 andre Karle og Dyrslægen. Der anvendtes følgende Lægemidler til Mundsygen, Honning og Eddike; til Klovesygen, Lyngassog, hvormed Fødderne bleve sprøitede.

Fra Niels Pedersen (fra Bithen) hos Provst Krarup i Gjerløv.

Endskjøndt Veiret i sidstafvigte Sommer ikke var det gunstigste for Sommerstaldfodringen, blev samme dog udført her ligesom i de foregaaende Aar, saa at 6 Heste og 10 Stykker Ungqvæg fik al deres Føde i Stalden, og 12 Malkøer deres halve Føde der, da de kun om Dagen, nemlig fra Kl. 6 à 7 om Morgen til samme Tid om Aftenen, vare i Marken.

De Forsøg, som min Huusbonde de to foregaaende Vintre har udført med at lade Rughalmhaffelse og smaaskaarne Kartofler, sammenblandede med hinanden, gaae i Selvhede, ved at stænke endeel Vand paa dem og træde dem temmelig fast ned i Kasser, har han fortsat i Vinter og fundet denne Fremgangsmaade at være god; ei alene for Køerne, men ogsaa for Faarene. Men der maa agtes nøie paa det, med Hensyn til den rigtige Gjæring, da Luften har en stærk Indflydelse herpaa, eftersom den er meer eller mindre kold; i Løveir kan det blive varmt paa 3 Dage, men

i Frost maa det staae i 4 Dage, og endda belægges med et godt Lag Halm, strax efterat det er sammensat; staaer det for længe, gaaer det over i den raadne Gjæring; da er det ubehageligt og skadeligt for Kreaturene.

Fra Fris Jensen (af Hemmeshoi, Sorø Amt) hos Pastor Poulsen i Nørby ved Kallundborg.

Ved min Ankomst til Hr. Pastor Ridder Poulsen i Nørby fandt jeg størstedelen af Baarsæden nedlagt, kun et Byg=Nummer samt Kartoflerne var jeg behjælpelig med.

Den 2den Mai kom jeg til Nørby; i Ugen fra den 2den til den 8de pløiede jeg til Byg, samt skar Haffelse. Fra den 8de til den 15de blev Kartoflerne lagt, hvortil blev klatgjødsfet, hvilken Fremgangsmaade jeg næsten vil antage gav det dobbelte Udbytte; thi paa hver Td. Land, hvori var nedlagt 7 à 8 Tdr., avledes 50 Tdr., mens der ellers, efter Aaret, og da Jorden var i mager Tilstand, vilde maaskee kun være blevet 25 Tdr. pr. Td. Land; den øvrige Tid af Mai Maaned beskæftigedes jeg med at pløie Vandfurer i Brak=Marken, hvoraf et Stykke blev besaaet med Spergel, men formedelst den vedholdende Torke, gav kun et ringe Udbytte. I Juni Maaned var min Forretning meest ved at omgaaes med Høets Bjergning, hvilket var let formedelst det stadige Veir og den ringe Mængde. Juli Maaned afbenyttedes deels til Gjødningens Udskjorsel, deels til dens Nedpløining, saavel Fuldbrafs=

marken, som i Halvbrakken, hvor der blev gjødet paa Grønjorden. August Maaned aabnedes med Rug-Høsten, hvilken, uagtet Rugen havde lidt betydeligt af Storme, dog gav et Udbytte af 12 Fold og tillige en uhyre Fodermasse, hvilken i dette knappe Aar haver reddet os fra Fodermangel. I denne Maaned gav den lange Torfe os og Leilighed til at rense en Mængde Dynd af tvende Parke, hvilket gav et betydeligt Bidrag til Gjødningen. I September Maaned sysselsatte vi os med den øvrige Høst, der i Aar gav kun et ringe Udbytte, saavel af Foder som Kjerne, omtrent henved 8 Fold; Vintersæden blev og nedlagt i denne Maaned, Rugen i den første Deel og Hveden senere. October og November Maaneder benyttedes til at vinterploie Jorden og til at skjære Haffelse samt passe Heste. December Maaned anvendtes til at brække Steen op i Brakmarken og til at sætten betydelig Kompost paa 130 Læs. De øvrige Vintermaaneder afveerlede den anden Værling og jeg deels med at skjære Haffelse og passe Heste, deels med andre forskjellige Handlinger, og undertiden naar Leilighed gaves i Huggehuset.

Vinteraftenerne afbenyttedes til Læsning og Skrivning; af min Principal har jeg laant flere nyttige og gode Landvæsenbøger, hvilke jeg med Opmærksomhed har læst og deraf uddraget den Lærdom, min Evne har tilladt mig.

Det bemærkes at Faarene fodres paa Vintersæden til i de sidste Dage af Februar, da Sneen forbød

det. De ere alle i meget god Stand, nogle af Faarene lammede i de første Dage af Januar, og Lammeene gif ude med, da de vare tvende Dage gamle; det hidrog betydelig til Fodringen at føde Faarene paa Marken saa længe. De ere af en forædlet Race, og meget frugtbare i Henseende til Uld; thi nogle af dem bære en 9 à 10 Pund aarlig, som er udmærket fin og lang. I Faarestien ophænges bestandig nogle Saltsteen, som de med største Begjærlighed gnave og sliffe paa.

Dvægbefætningen, der deels bestaaer af jydsk Røer, deels af Berner-Racen, fodres for størstedelen med Halm, kun eengang Høe om Dagen; derimod fodres eengang om Dagen med Alfog af Hørfros, samt det Frø, der falder af fra Kensemaskinen; men da denne Jord ei giver meget Ukrudt, bliver det Frøe, som oprenses ved Haffelsekisten, brugt i den Anledning. Paa dette Alfog faae Creaturene hver Dag een Giyt Salt, der forfrister dem og beforderer Fordøielsen, som tydelig kjendes paa Forskjællen af vor Mødding og Naboernes.

Kompostens Sammensætning bestod af Faaregjødsken samt Affald fra Gaarden, nogen Afgegjødning, samt nogle Excrementer.

De her paa Gaarden brugelige Volsredstaber ere følgende:

Den saakaldte amerikanske Svingplov, Exstirpatoren og Skarificatoren, saavel som en Hypeplov; af Harver bruges den Skotske, der næsten er et uund-

værligt Redskab for disse stærk lerede Jorder, thi Klumperne ere næsten ei til at knuse med Tromlen, og den almindelige lille Harve vilde ei udrette synderlig til at oprive Klumperne, som blive sammentrykte ved Tromlen.

Fra Anders Christensen (fra Ellerup, Stansberborg Amt) hos Forpagter Bodenhoff paa Bidstrup Ladegaard ved Roeskilde.

Bidstrup Ladegaards Jorders Drift.

De 9 store Marker drives paa følgende Maade; hver Mark er omtrent 20 Tdr. Land stor.

1ste Aar, Grøn jords harve, som bliver pløiet om Efteraaret med dyb Pløining og isaaet om Foraaret med samme Pløining, der harves et eller to Tint forend den saaes, dernæst bliver den nedbragt med Jernharver, med et Par Tint paa tværs og paa langs, alt som det behøves, og tilsidst tromlet.

2det Aar, Brak med Staldfodring, hvortil pløies om Efteraaret og harves, derpaa gjødes det, og om Foraaret pløies det igjen paa tværs, harves og saaes, harves atter med 3 à 4 Tint estersom det behøves, dernæst tromles det for at opløse Klumperne, harves atter og tromles naar det behøves.

3die Aar Hvede, hvortil pløies første Gang, saasnart Staldfodringen er afflaaet, derpaa harves det med 3 à 4 Tint og ligger derpaa til Efterhøst, hvorpaa der bliver pløiet dybt til Hveden, forresten bliver den behandlet paa samme Maade som Billehavren, undtagen der bliver ei tromlet sidste Gang.

4de Aar Erter, hvortil der pløies om Efteraaret; om Foraaret bliver Jorden harvet et Par Gint, dernæst blive Erterne saaet og nedpløies med let Pløining, forøvrigt behandles de paa samme Maade som Staldfodringen.

5te Aar Byg, bliver pløiet dybt om Efteraaret, om Foraaret harves et Par Gint, saaes og nedpløies med let Pløining, forresten behandles det paa samme Maade som Erterne.

6te Aar Billehavre, som afhugges grønt til Vinterfodring og torres. Jorden pløies om Efteraaret og harves, dernæst gjødes og pløies paa tværs, om Foraaret harves et Par Gint, og saaes saasnart Jorden efter Vinteren er tjenlig dertil, harves og tromles, og naar Billehavren er afhugget, bliver Jorden pløiet og forberedt til Vintersæd, som f. Ex. efter Sommerstaldfodringen.

7de Aar Vintersæd med isaaet Klover.

8de og 9de Aar Klover.

De øvrige mindre Marker dyrkes og behandles paa samme Maade som det foregaaende, og verles imellem den langstraaede Sæd med heel Brak, Billehavre til Sommerstaldfodring, Kartofler og 2 sidste Aar Klover.

Fra Frederik Andersen (af Tyrsted, Beile Amt) hos Capitain Jespersen paa Grønnebjerggaard ved Roeskilde.

Jordtilligendet til Grønnebjerggaard bestaaer af

omtrent 130 Tdr. Agerland, og er inddeelt i 10 Lodder, hvorpaa Sædskiftet er følgende: 1ste Aar Grøn-jordshavre, 2. Kartofler, hvortil Jorden gjødes, 3. Byg, 4. Kløver, 5. Rug, 6. Urter, 7. Byg med vaasaet Kløver og andre Græsarter. Hver Lod indeholder 12 Tdr. Land; Rugen har indeværende Aar flaaet feil, formedelst det vaade Efteraar; der blev saact Urter, men da Udsigten til at de skulde give noget kun var ringe, blev de slagne i Blomstringstiden, der blev fortrinligt Foder af dem, Urtestubben blev strax nedploiet og Jorden bearbejdet til Rug. Havren gav omtrent 10 Fold og Byg 14 Fold; af Kartoflerne have vi avlet 700 Tdr., hvoraf størstedelen er anvendt til 20 Studes og 18 Beders Fodning, som jeg godt kan indsee er den bedste Anvendelse deraf kan gjøres, baade til at sætte Jorden i god Gjødningskraft og til egen Fordeel. Omtrent 10 Tdr. Land, som er udenfor Driften, benyttes til Staldfodring og Spisekartoflers Avl, til- lige benyttes noget til Foderurter og sjelden Kløverplanter. Gaarden drives med 11 Heste; Dvægholdet er med Ungqvæg 26 Stkr. af den røde Frederiksborg-Race. Tilsammen med Grønnebjerggaard drives og en Bondegaard, kaldet Agerup, paa 120 Tdr. Land, let og bakket Jord, hvorpaa holdes 400 Stkr. Faar af engelsk Race. Denne Jord er endnu raa og besat med mange Steen; den i Efteraaaret opbrækkede Grøn-jordslod blev renset for dem, størstedelen af dem blev styrtet fra Bassen ned i en bundløs Tørvegrav, da det vilde have været for besværlig at føre dem fra

disse Vaffer, og afbenytte dem til Steengjerder; endeel af dem blev udtagen til Steensluser eller sligt Gavningsbrug, ligesaa skal Jorden og mergles, og da vil den efterhaanden komme i ordentlig Drift. Flere nyere Volsredskaber bruges her, som Erstirpatoren og Skarifkatoren; forstnævnte bruges især om Foraaret til Baarsæden, den vinterlagte Jord harves godt, hvorefter saaes, og Erstirpatoren benyttes da til at nedbringe Sæden, hvorefter der igjen harves lidt. Den skotske Harve, som er saa fortrinlig skiftet til at skjorne Jorden og udrydde Qvitrødder og andet Ufrud, bruges næsten altid. De Plouge, som vi især benytte her, ere efter min Principals egen Construction; dog have vi flere efter andre Modeller, som Niels Nielsen Høibyes Ploug og en fra Frederiksværk; ingen af disse ere imidlertid befundne at være saa lette som den Jespersenske, da de ikke ere prøberede med Kraftmaaleren paa Grønford. Senere ere 2 nye Plove bestilte af den samme Slags, blot med nogle smaae Forandringer; endnu ere de ei prøberede, men den vil vistnok blive i alle Henseender en god Plov til Jordens Bearbejdning. Kartøflerne blive lagte efter Plougen, efterat Jorden er tilbørligen skjornet; naar Kartøflerne ere fremkomne, hyppes de med Hyppeploven, som er med støbte Mulffæle, og senere dybere og dybere til Toppen er fuldkommen stor. De optages af leiede Folk og Toppen afbenyttes til Gjødning. En svensk Tærskemaffine af støbt Jern bruges her, den tærsker dagligen 20 Tdr. Korn. Vinterastenerne saas

velsom Helligdagene har jeg anvendt til at læse i de mig af Selskabet forærede Bøger.

* * *

Indberetning til det Kongl. Landhuusholdnings-selskab fra Peder Jensen (af Stubberup, Faxe Sogn, Præsto Amt), der fra 1ste Mai 1842 til 1ste Mai 1843, som Lærling under Selskabet, i sit 3die Læreaar har opholdt sig paa Gaarden Groß-Wüstenfelde i Nærheden af Teterow i Mecklenborg, hos Forpagter Staudinger.

Efter 6 Dages Reise fra Kjøbenhavn over Travemünde, naaede jeg lykkeligt, men ikke uden Besværlighed, til mit Bestemmelsessted og mit nuværende Opholdssted, hvor jeg ankom den 7de Mai, Lørdag Aften. Dagen derefter benyttede jeg til at besøge Alt paa Gaarden og i Marken, og begyndte Mandagen derefter mit Arbeide.

Saaemaskinen.

Jeg har læst i vore danske Agerdykningsbøger, at Saaemaskinen nævnes blot fordi den er til, men dette er ikke Tilfældet i Mecklenburg; thi i de fleste større Aalsbrug bliver al Sæden saaet med Maskinen. Her gives to Slags, en til Kornet og en til Frø. Den første trækkes af een Hest, og man saaer dermed paa een Dag 26 à 30 Td. Sæd, saa vel, at ingen er istand til at fordele Sæden paa Ageren saa godt med sin Haand. Den anden benyttes til Kløverfrø, Raps og andre fine Frøarter, og skydes af een Mand hen over Ageren som et Skubkar. Jeg har selv en Dag

saaget 10 à 12 Skpr. Kloverfrø, og giver denne lille Maskine endnu bedre Anbefaling, end den første; thi jeg maa sige, at den er næsten uundværlig, hvor Kløver og Raps dyrkes ordentligt. De ere saaledes indrettede, at de kunne stilles til at saae tyndt og tykt med, eftersom det udfordres. Da dette Arbeide var mig ganske ubekjendt, saa lod min Herre mig skifteviis følge disse Maskiner saalænge, indtil alt Kornet var saaget, som varede til den 28de Mai.

Driften er:

1. Brak, reen Brak; 2. Hvede, Rug og Raps; 3. efter Raps Hvede, og i det øvrige Byg, Vinter og Kartofler; 4. Havre med paasaaget Klover; 5. og 6. Klover.

Brakken behandles paa følgende Maade: den brækkes om Efteraaret saavidt som muligt; om Foraaret, saasnart Kornet er saaget, harves den med Rundharven, og ploies strax derefter. Nu harves den igjen med Rundharven, først med Jern- og derefter med Træharven, for at ryste Jorden fra Qvick-Rodderne, som Jernharven har bragt for Dagen, og for at de kunne tørres. Derpaa, saasnart de ere tørre, rives de sammen i smaae Bunker langs af Agren og opbrændes for ikke at lægge mere Hindring i Beien for Harvningen. Man stifter Ild i den første Bunke, ryster den lidt op med en Fork, og naar den er godt antændt, tager man lidt paa sin Fork og tænder den næste Bunke med, og saa fremdeles. Derpaa bliver Asken spredt saa godt som muligt. Derefter udfjøres Gjødsken, først til det Stykke, som er bestemt til Raps, og som gjødes med god og kraftig Dvæggjødning; til hver 100 Ruthen 6 à 7 Læs,

som spredes omhyggeligt; til Hveden regner man 5 Læs til 100 Ruthen og til Rugen 4; Gjøbningen nedploies 3 à 4 Tom. Egentligt ploies der ikke, men haves; thi hertil Gaarden er ingen Plouge men Haker, saavel for Studene som for Hestene. Derpaa bliver den igjen harvet, og tromlet hvis det behøves. Efter Harvning nok engang kommer Sædsuren.

Forst til Raps, som skete midt i August; den haves 5 Tom. dybt, harves med Jernharven, hvorpaa Rapsen saaes. Nu harves igjen med Jernharven og dernæst med Træharven, for at jevne den tilborligt. Derefter kommer Rugen først i Septbr.; hertil udsøges den letteste Uger, der behandles paa samme Maade, som hos os. Kun lidet forsynes den med Bandsfurer, og kun paa de nødvendigste Steder. Midt i Septbr. begyndte vi at ploie til Hvede og fortsatte dette indtil den 6te Octbr. Den saaes paa Furen, ligeledes med Maskinen, og harves et Par Tænder paa langs med Jerns og derefter paa tværs med Træharven. Bandsfurer trækkes med største Omhu paa dette stærkere Jordsmon, for at det ei skal lide af Fugtighed. Sommerkornet behandles som hos os.

Høehøsten.

Den begyndte den 13de Juni, først med Enggræsset, saaledes: det hugges med Leen, som hos os, og hvis Veiret 3die Dagen derefter er nogenledes, trækkes det sammen i smaae Hobe, paa Storrelse som en Høetyvfuld, idet hver Mand tager sit Skaar, som ved Opmeining hos os, og river reent med det samme, hvor-

ved spares meget Arbeide. Hobene træffes saaledes sammen, at de staae paa tværs af Staaerne. Næste Dag sættes 3 à 4 sammen, idet man paafeer, at det, som laae paa Jorden, kommer øverst, og kan man 3die Dagen derefter fjøre det ind. Først i Septbr. hugges igjen, og man faaer ligesaameget som førstegang. Kloveren høstes ligeledes 2 Gange hver Sommer, med stor Fordeel; førstegang noget hen i Juni, og behandles paa samme Maade som Enghøet. Den er af en meget tidlig Art, vorer her meget yppigt og giver en stor Mængde Foder. Andengang høstede vi den i Begyndelsen af August, og den gav ligesaa meget Foder som førstegang. Frøet tages af anden Slet og man faaer deraf det saakaldte ægte, tydske Kloverfrø. Det tages paa de høieste Steder af Algeren, hvor det naaer sin fuldkomneste Bert; vi høstede det i Begyndelsen af Septbr. Det tørstes af Straaet ved Leilighed, Frøet udmales paa en Dværn af Træ, bestaaet med Pladejern og udhugget som et Rivejern. Dværnen udretter ligesaameget i 2 Timer, som 20 Mand i en heel Dag.

Raps høsten.

Ved Rapsen har man noie at tage Tiden til Hugningen i Agt. Den hugges med Meieredet ligesom den anden Sæd, naar Kjærnen paa den ene Side er bruun. Saasnart den er afmeiet, rulles den sammen i Bunker ligesom Neger, og man lader dem saaledes ligge indtil de ere tlenlige at fjøre hjem. Bognen hvormed det skeer, bliver overtrukken med et Seil, og paalæsses med egne Forker, som kan spænde Raps-

negene uden at spilde. Hvad den anden Sæd angaaer, høstes den som hos os.

Kartoflernes Dyttagelse.

De haves op med Studehaker; thi det er mere brugeligt her i Mecklenburg at pløie eller hake med Stude eller Køer, end med Heste. Vi have her til Gaarden 8 Studehaker, til hver hører 4 Stude, som bruges stiftveits hele Dagen igjennem. De første 16 begynde om Morgenen i Sommertiden Kl. 4 og afløses af de andre 16 Kl. 8. De som nu afløses, maae igjen ud Kl. 12, og de andre atter Kl. 4 om Eftermiddagen indtil Kl. 8 om Aftenen. Derpaa samles Kartoflerne, som kjøres sammen paa Mergelfarrer. Man graver ingen Kule, de lægges oven paa Jorden og dækkes med Straae og Jord som hos os. Der gjødes Efteraaret forud til Kartoflerne, som lægges i hver 3die Fure.

Besætningen.

Her gives 20 Arbeidsheste eller 5 Spand. Det er nemlig ikke brugeligt i Mecklenburg at kjøre med 2 Heste, som hos os, men med 4 bestandigt, og een Karl holdes til hvert Spand og passer og kjører dem. Her holdes desforuden et lille Stutterie af 2 Fuldblodshingster, 12 Følhopper og Plage fra 1 til 3 Aar, som fodres paa følgende Maade: 2 Hingste og 8 Plage af eet Aar faae daglig 2 Skpr. Havre, Plagene tillige noget Klover. Plage af 2det og 3die Aar og Følhopperne fodres ikke saaledes med Kjerne som de andre, men man skærer Vertealm og Byghalm tilfammen,

blander deri ligesaa mange Hvede- og Havreavner, som man har Haffelse, med Tilsætning af 2 Edr. kogte Kartofler, som stødes fint og gives paa Haffelsen istedetfor Havre; thi kogte Kartofler er en meget kraftig Fodring. Kartoflerne koges eller dampes i Meieriet ved samme Ild og Vand, som bruges til Bøtternes Recngjørelse, idet et lidet Jernrør leder Dampen fra Vandkjedlen til Dampfarret. Naar de ere kogte, tager man strax saamange ud som skal bruges til Hestene, og bringer dem strax hen i en dertil indrettet Kasse. De lade sig let flemme i Stykker, og blive ligesom Meel. De andre gives Svinene, Høns, Vender og deslige. Dvægbesætningen er ifkun liden efter Gaardens Størrelse. Høefodringen er rigelig, og derfor fodres ikke med Kartofler. Her findes i det Hele 103 Køer, som fodres paa følgende Maade. Haffelse skjæres i saadan Mængde, at dermed kan fodres 3 Gange rigeligt om Dagen, og blandes med 6 Sække Klover; 2 Gange fodres med Hø, samt Morgen og Aften med Havrehalm.

Faarene.

De bestaae af 1200 Stkr., alle af meget fin Race, foruden 16 Bøddere, som ere endnu finere. De fodres saaledes: om Morgenen Kl. 6 Havrehalm; Kl. 9 Hø; om Middagen Rapsbølge, som er et meget kraftigt Foder for Faarene; Kl. 2 Hø, og om Aftenen med Vrttehalm. Naar vi saaledes kunde fodre vore Faar 2 Gange dagligt med Hø, vilde de være meget bedre, men staae nu tilbage for dem her, fordi Høet ikke hø-

ses saa kraftigt hos os, vore Enge ikke ere ved den Kraft, og ikke blive saaledes behandlede.

Der gives her til Stedet ingen egentlig saakaldet Dverrisling, men Bandet kan dog stemmes saa høit over Engen, at det naaer de høieste Steder, og derfra risler sagte hen over den. Man maa derfor sørge saameget muligt for at forskaffe sig det meste og bedste Band, for dermed at gjøre Engen frugtbar. Hvor mange Steder gives der ikke hos os, hvor man lader Bandet strømme ubenyttet gjennem Engen, uden at vide, at Bandet er Engens bedste Gjødning, naar det anvendes paa den rette Maade?

En Hr. v. Sprewitz i Güstrow har anlagt eller er ifærd med at anlægge egentlige Dverrislingsenge, og jeg tog deres kunstige Indretning i Dieslyn med Beundring forrige Sommer; saavelsom det kraftfulde vordgule Høe, som her avles 3 Gange hver Sommer. Den 4de Afgrøde kan ikke gjøres til Høe, men bruges grøn til Staldfodring. Hr. v. Sprewitz skal i dette Foraar anlægge et nyt Stykke Eng, og har lovet at tage mig 14 Dage eller 3 Uger i Lære, for at jeg kan gjøre mig bekendt saavel med Anlægget, som med Dverrislingen eller Bandingen.

Bondestanden.

Bønderne her i Omegnen drive og behandle deres Jorder ligesom min Herre. De fleste af dem holde 4 Heste, 4 à 6 Trækstude og 20 à 24 Køer. De ploie eller hafe deres meste Jord med Stubene, som undertiden og maa trække Gjødningen ud. Andre holde